

В нас у дворі

Олександр Мінович

З нашого двору було видно бусляче гніздо на сусідському хліві. Зранку до вечора, з весни до осені ми бачили, як живе бусляча сім'я.

Раділи, коли вони прилітали, сумували, коли відлітали, дивились, як вони заводять малечу, як вчать її літати, як малі лелеки на очах стають великими та готуються до далекої мандрівки за море.

В своєму гнізді буслі часто стоять на одній нозі. Я малим ніяк не міг зрозуміти, куди поділася друга.

– Та то вони так ноги бережуть, щоб менше зношувалися. Бачиш, дід Петро ніг змолоду не беріг, по дівчатах бігав, от тепер кульгає і ходить з палкою, – пояснює мені, посміхаючись, хтось з дорослих.

Весною першим прилітає бусел-він. Готує для своєї буслихи гніздо, носить галуззя, викладає чимось м'яким всередині.

Згодом прилітає вона. На вже готове житло.

Наш сусід – дід Петро, убачивши це, дорікає своєму зятеві, який повів дружину жити в гуртожиток:

– У буслів навчайся, хлопче. Глянь-но, як у них. Спочатку квартира, а вже потім женитьба. А в тебе все навпаки.

Зять клянеться, що скоро отримає квартиру.

Це буслі мого далекого дитинства, яке було ніби вчора.

Ось і я. З вигорілою на сонці чуприною, кожного ранку дивлюся, як лелеки чистять своє пір'я. Вмиваються.

Злізаю з вишок та йду сам вмиватися до колодязя. Голий до пояса. Ллю на себе холодну воду і аж здригаюсь від прохолоди. Від сну і згадки не зостається. П'ю прямо з відра. Бадьорість за секунду вливається в усе тіло.

В нас вода найкраща в селі. Сусіди мають свої колодязі, але за водою йдуть до нас. Бо в нас смачніша.

Хата наша край дороги. Хто не йде, хто не їде – загляне води напиться.

Влітку мати зранку вимиває з десятків металевих та фарфорових кружок і вішає їх на штахетини забору. Ввечері ця посудина стає чорною, засмальцьованою від рук багатьох десятків шоферів, трактористів та інших перехожих і проїжджих, що хочуть напоїти свою спрагу. Мати сердиться, що кружок тих не домиєшся. Тільки й маєш роботи, що їх мити. Але кожного ранку знову вивішує їх чистими.

– Хай п'ють люди воду! Всім хватить! Колодязь глибокий. Чим більше вибирають, тим вода добріша, – каже батько. Він завжди радіє, коли до нас ідуть люди. Якусь новину скажуть, добрим словом перекинуться.

В дуже жаркі літа колодязь міліє і треба його підкопувати. Одного разу, як я вже добряче підріс, випадає в колодязь лізти мені.

Спустили мене на ланцюгу глибоко, мовби в преісподню. Холодно, тісно, вогко, незвично і трохи лячно. Стояти не можна, а тут ще й треба довбати лопатою крейдяне дно.

- Тягніть назад, - кричу. - Я тут і хвилини не протримаюсь. Хай хтось інший лізе. Може дурнішого знайдете.

- Нічо!.. Не бійся!.. То так тільки відразу, з непривички. Постоїш трохи - призвичаєшся і діло піде, - гукає зверху батько. - За роботою не будеш на все те звертати увагу.

Робити нічого. Потрібно копати, раз назад не тягнуть. Освоївся трохи і справа дійсно пішла. Помаленьку підкопав. Вода почала прибувати на очах.

Коли підняли мене наверх, батько жартує:

- Ну шо, бачив зорі на небі посеред білого дня?

- Та бачив, бачив, - відповідаю похмуро-втомлено. Сам же думаю: "Хто це таку брехню-байку придумав?". А може воно й було щось, та я ж не мав часу вгору дивитися, не міг діждатися аби витягли з тої тісняви-холоднечі.

Якщо в селі весілля - до нас сходиться багато народу. Перепій забирати. Хата наша перша при в'їзді у село. Весільний поїзд з іншого села чи міста зустрічають напроти нашого двору.

Поперек дороги ставлять лавку. Кладуть хліб, відро з водою. Весільна процесія, доїжджає до лавки, зупиняється. Виходять весільні свати торгуватися - скільки горілки треба виставити за проїзд.

Торг проходить весело. З жартами, примовками, вихваляннями нашої нареченої чи жениха, з насмішками над їхніми молодими.

Інколи довго торгуються, бо наші хочуть більше, а ненаші менше. Врешті-решт, торги закінчуються, хліб віддають сватам, а воду виливають на дорогу, щоб вона була добра для молодих і їхніх гостей.

Перепій тут же, в нашому дворі, розпивають гуртом. І на село ллється пісня. Чомусь дуже любляють заводити : "Хмелю, мій хмелю" зі словами : " ... де козаче нічку ночував, що й не, що й не роззувався...". Я малий, ніяк не можу второпати: чому ночував - і не роззувався. Дорослі чоловіки на моє питання заливаються сміхом:

- От підростеш трохи, натрапиш на гарну вдовицю, будеш так спішити, що не роззуватимешся.

Така відповідь ще більше заплутувала мене. Тепер, коли слухаю цю прекрасну пісню - вражаюся: скільки поезії, скільки тонкого гумору, житейської мудрості може вкласти наш народ у пісню.

У дворі в нас - дві старі липи. Несуть медовий запах цвіту, клопітливе бджолине дзижчання. Немов у вулику.

Під липами снідаємо часом.

В неділю мати варить вареники. З сиром та пшоняною кашею. Ліпить з ранку до самого обіду. Цілі гори вареників. Та що там ті гори для нас. А часом ще й хтось з сусідів зайде. Метелимо так, що не встигаємо зоглянутися, як у величезній мисці стає

видно дно.

Як прийшлося мені покинути рідну домівку та йти служити в армію на два роки, то дуже часто згадував наші липи. Вірші самі в голову просилися:

А вдома липи вже цвітуть

Оті, що батько посадили

І бджоли коло них гудуть, отак гудуть

Неначе в цвіті захмеліли...

В неділю ніхто не працює. Так споконвіку зведено. До нас сходяться хлопці, старші чоловіки – посидіти-побалакати чи підстригтися.

Батько стриже всіх і на всі смаки. На замовлення може підстригти за останньою модою – під "канадку", або під "йожика". Мітьку, кіномеханіка, тільки під "йожика". Він у нас модний і заслуговує. Он вже повісив коло нашої хати, на дерев'яному стовпі оголошення. Про те, яке кіно буде ввечері.

Мене посилають подивитися, про що кіно, бо кіномеханік завжди пише, що сьогодні будуть показувати.

Біжу до стовпа.

– Про любов! – кричу на весь двір, прочитавши по складах написане в оголошенні.

Там завжди одне й те ж саме – або про любов, або про війну, або про "шпійонів". Іншого "кіна" в нас не буває. Тільки через багато років до трьох звичних тем додається ще одна – "Індія – фільм". Тоді старе й мале буде плакати над бідами-невдачами Зіти і Гіти, або Рама й Шиама. Чи радіти за них і теж плакати.

Мітька пускає в кіно дітей на денний сеанс за яйця або порожню пляшку. Грошей не завжди у матері випросиш, а яйце можна тихенько стягнути з-під курки, ще тепле. Ніхто його не порахує. Пляшку знайти важче, однак і таке зрідка буває. Кіномеханіку вигідно. Пляшка коштує дванадцять копійок, одне яйце – сім копійок, а кіно – тільки п'ять. Виходить добрий навар. Коли кіно про "війну", у Мітьки повні кишені яєць. Він нігтем вказівного пальця збиває вершечок одного яйця і висмоктує. Крякає від задоволення і йде крутити корбу кіномашини. Та часом довго не заводиться, і тоді на весь сільський куток чується чудернацько-неповторна лайка: "Йохманський район! Йохманський район! І коли ж ти, заразо, заведешся?".

Повз двір проходить старий Гешко. В руках несе велику корзину. Гукає так, аби в кожній хаті чули: "Кури, яйця! Кури, яйця!" Це він скуповує тих курей, і ті яйця. Платить не грошима, а різним крамом, якого в нашому магазині не буває. Ваніль, кориця, дріжджі, фарба для великодніх крашанок, круглі цукерки "горошок" для дітей. Липкі, без обгортки, не на вагу, а за штуку. Курка тягне на півкілограмову пачку дріжджів, пакетик кориці і добру жменю "горошку". Якби тільки у моєї баби Насті був гарний настрій – тоді та жменя опиниться в мене. Багатим буду – на все село. А ще в корзині у Гошка гумові надувні "бальони". Із свищиками. Хлопчівська мрія. Вдасться заволодіти таким "бальоном" – можна буде надувати, скільки духу є в грудях. От тільки, як лопне, тоді шкода. Нового не скоро діждешся.

Часом селом їздить підводою "онучник". Він не кричить, як Гешко: "Онучі! Онучі!"

Мовчки їде. Проте дзвіночки на його конях так дзвенять-баламкають, що й на дальніх городах чути. "О! Онучник приїхав!" – чується між хатами. Насправді він збирає не онучі, а всяке зношене шмаття. Куди він його діває, ніхто не знає. Кажуть десь на заводи, щоб мастило відтирати. Може й неправда. Однак за оберемок старого одягу можна отримати ту ж пачку дріжджів, або ще якогось товару.

В нашому дворі грають у карти, розповідають різні бувальщини й нісенітниці.

Я, малий, зіщулившись, з великим страхом, слухаю оповідки діда Петра:

– Їду я якось поночі нашим Стахуром. З болота торф везу. Їду та й дрімаю собі. Коні добрі – дорогу знають. Самі додому вивезуть. Аж раптом, як захропуть мої коні, як кинуться на дибки, то я ледь з воза не впав. Думаю, що воно таке?.. Може вовки?.. Але ж не чути... Вили б... Злізаю я собі з воза... Дивлюся: а між колесами отакенна колода. Така товста, що не обхватити... Як таке може бути?.. Га?.. Не могли ж через неї коні переступити, та й віз не міг переїхати. Чудасія якась та й усе!.. Взяв я батога – і по тій колоді. А воно – як застогне, як застогне, як засвистить – і покотилося з-під воза. За мить – не знати куди ділося. А мене морозом, морозом... До самих кісток... Як я вже додому добрався, то того не тямлю. А тільки, коли зранку ішов теляті трави вкосити, то глянув у дзеркальце, на старій груші, до якого бриюся – бачу: геть за ніч посивів. А волосся на голові стоїть дибки, наче мої коні вночі.

Батько заливається сміхом. Люди кажуть, що всяке може бути на білому світі. А я від такої розповіді вночі довго заснути не можу – та клята колода ввижається-сниться, протяжно стогне голосом діда Петра.

Хтось, підохочений дідом, і собі пробує щось чудернацьке розповісти.

Але не дають дівчата. В вишиванках, з віночками на голові. Молода і дві дружки. Запрошують на весілля:

– Батько просять, мати просять, ми просимо! Приходьте до нас на весілля!

І тричі всім кланяються... І мені теж... Я ніяковію від такої незнаної шани-поваги, не знаю куди руки подіти. Людський двір наш встає і радісно посміхається дівчатам. Щось говорять веселе, жартівливе. Мати каже: яка ж хороша молода. Я відчуваю: усім приємно-приємно. Гарна збирається бути в нашій селі подія – весілля.

Олександр Мінович